

Rejstřík k XXVIII. ročníku Naší řeči.

Sestavil Stanislav Petíra.

Slova a rčení chybná jsou vtištěna písmem proloženým. *Zkratky:* ak. = akusativ, 4. pád; dial. = dialekticky; dř. = dříve; etymol. = etymologie; fem. = femininum, rod ženský; gen. = genitiv, 2. pád; houb. = houbarsky; instr. = instrumentál, 7. pád; j. = jiné; kn. = knižní, knižně; l. = lépe; laš. = lašsky; lid. = lidově; m. = místo; mask. = maskulinum, rod mužský; mor. = moravsky; n. = následující, nebo; nespr. = nesprávně; nom. = nominativ, 1. pád; pl. = plurál, číslo množné; pod. = podobně; předl. = předložka; předp. = předpona; příjm. = příjmení; příp. = přípona; pův. = původně; rostl. = rostlinopis; sg. = singulár, číslo jednotné; skloň. = skloňování; slc. = slovensky; sp. = spojka; spis. = spisovně; spr. = správně; stč. = staročesky; t. = tamtéž; v. = viz; val. = valašsky; vok. = vokativ, 5. pád; zájm. = zájmeno; zastar. = zastaralé; zvl. = zvláště.

A

abstrakta; konkretisace abstrakt
(chodba = pův. chození, chůze, pak
,spojovací prostora v domě') 21, 33
aby, sp.; nespr., nejde-li o věty účelové: Motor i trup se montovaly odděleně, a by se potom na jediném pásu spojily, spr. ale potom se... 160; a bys se, spr. aby ses 63
ačli vůbec, sp. 10
aguti, skloň. 103
ahavi, skloň. 104
ajta 191
-ák, příp. příjmení odvozených ze jmen ženských (Maryněák, Zofčák a pod.)
akademie, etymol. 2, 32 n. [170
alibi, skloň. 102
ani, sp.; nespr. také ve větě záporové (A nemluvil Zdeněk doma také o Josefu Zachovi, spr. ani) 159; ani ani, kladení čárky 211
aniž, aniž by, sp.; někdy se klade chybně aniž by m. aniž (píše, a niž by na to pozorně mysli, spr. aniž

myslí, a pod.) 138 n., někdy zase se klade chybně aniž m. aniž by (Takový umělec podobal by se básníku, který by skládal verše jen v mysli, a niž svět o nich měl tušení, spr. aniž by měl a pod.) 139; rovněž je chybné: Kniha vzněcuje... problémy, a niž se jimi vtírala, spr. vtírá) 139 n.

anobrž, sp. 201

Antoch, Antoš, etymol. 83

apatyka 211

a přece, sp. v románě „Ocelová cesta“ od V. Ziky 156

arassari, skloň. 105

asyndeton 206

atrament, etymol. 28

B

baběnka, houb. 126, babka, houb., dial.

Ballý, etymol. 171 [126

Balnoha, etymol. 172

baňkati = nalhati 196

baňulaty 204

Bartoš, -ek, -ík, -ka, etymol. 83
 Bašek, etymol. 83
 bedell = pedel 4
 bedla, houb., etymol. 129
 Bech, Béša, etymol. 83
 běl, houb., slc. bíl, houb. 127
 Benda, etymol. 168
 Beneš, -níšek, etymol. 83, 168
 Benghasi, skloň. 102
 Betlém, betlémský, spr. Betlem,
 bezhrdlí 191 [betlemský 212
 bezovka, houb. 129
 bezpodstatný 40
 bezpříkladný 40
 beztak, dial., spis. beztoho 40, 61
 bleskurychle, spr. rychle,
 bleskem 61
 blýštit se, spr. blyštit se 42
 Bobysud, etymol. 172
 Boch, Bolech, Bošek, etymol.
 Bolfánek, Bolf(ík), etymol. 142 [83
 bonboniéra, nespr. -era 63
 borůvka, rostl. 66
 boříči, borčí, boří, borovina, rostl. 68,
 68*
 boží; boží všemohoucnost, spr. Boží
 Brambora, etymol. 173 n. [161
 brandy, skloň. 102¹
 Brož, etymol. 167
 brusin, brusničky, rostl. 68, brusničky
 = brusinky 123¹
 březák, houb. 119, 126, březovák, slc.
 brezák 126
 březíči, březí, březí, rostl. 68
 březůvka, rostl. 66
 břizník, houb. 126
 bučí, bučník, bučina, bukovina, bukáčí,
 bučáčí, rostl. 68, 68*
 bůhvíco, bůhvíkde, bůhvíkdo a Bůh ví,
 co, Bůh ví, kde, Bůh ví, kdo 187
 buchaneček 204
 Bulfik, etymol. 142
 bulharská příjmení na -ov 170
 býti; vazby slovesa býti s infinitivem
 (v této věci jest mu nyní mlčet) 41;
 nespr. býti v doplňku u ukázati se
 (ukázala se býti marnou, spr.
 ukázala se marná) 62; s podstat-
 ným jménem slovesným s předl. k:
 není k poznání spr. nelze ho
 poznat, a pod. 158; vazby osobní m.
 neosobních (venku již byla téměř
 tma, spr. bylo) 159; byl, dial. bul 101
 bzďinky, rostl. 67
 bzová hubice, houb. 129

C

Capri, skloň. 102
 ceza; za cenu života, nespr. 160
 Cincinnati, skloň. 102
 citování; v literatuře odborné a vě-
 decké 18 n.
 cizí slova; jejich mezinárodnost 30 n.;
 skloňování cizích slov na -i, -y (ha-
 rakiri, Stromboli, Maggi, regenscho-
 ri, dandy a pod.) 101 n.; cizí slova
 u Jana Ev. Kosiny 205
 cloumati někým, nespr. s někým 88
 co, sp.; m. kdežto (Marek... dohání
 ho i výskou, co jej vahou... dávno
 commis, skloň. 103, 104 [přebral 40
 cvičba 193
 cyankali, skloň. 102

Č

čárka; při přívlastku volném a těsném
 53, před přívlastkem stojícím za
 podstatným jménem 87; přístavek
 těsný se čárkou neodděluje, volný
 odděluje (žákyně III. třídy Jana
 Horšíková, souseď jménem Vávra,
 jeden souseď, jménem Vávra, a pod.)
 52 n., někdy možné pojetí obojí: To
 je náš souseď pan Vávra, ale i To
 je náš souseď, pan Vávra) 54 n., při
 jeden jde o přístavek volný (přišel
 k nám jeden souseď, pan Vávra) 54,
 55; před jako 87, 211, před než 87,
 při ani ani 211; čárky nadbytečné
 a vynechané v románu „Ocelová
 cesta“ od V. Zilky 158, v románu
 „Ponorná řeka“ od Jaroslavy Reit-
 mannové 211, 211 n.
 čas; střídání času minulého a přítom-
 něho 87
 čas; dost času pro strýčkovu dílnu,
 pro čtení, spr. na 158
 časování; dojm utí, spr. dojetí 161,
 vyjmul, spr. vyňal 63, než hnul,
 spr. nežehl 161, myslela, spr.
 myslila 42, 63, pomyslel 42, zesílil
 m. zesílel 42, neopoměli, spr. ne-
 opominuli 63, ocitla se, spr. ocela
 se 63, povznešený, spr. povzne-
 sený, pronešený, spr. pronesený
 161, vyhostěn, spr. vyhoštěn 212,
 leží, nespr. ležejí 139*, nesmějí,
 nespr. nesmí 63, 161, rozkutálení
 se, nespr. rozkutálí se, souvisící,
 nespr. související 63, spouštějí,

nespr. spouští 161, temnější, nespr. temní, tmavěji, nespr. tmaví 90, visí, nespr. visejí 139, vyrábějí se, nespr. vyrábí se, zkoušejí se, nespr. zkouší se 90, oči zneklidnění, nespr. zneklidní 42, zázraky zplanějí, nespr. zplání 63
čeledník 32
čelesno 204
Černaj, etymol. 171
černidlo = inkoust; etymol. 27 n., 31.
Češátko 204 [32, 33
četina, rostl. 67
či, sp.; ve významu nebo 40, nespr. m. nebo: projelo tu a tam auto či proletěl motocykl, spr. nebo 159 n.; v románu „Ocelová cesta“ od V. Zíky 156, 159 n.
číslo množné; zdvořile m. čísla jednotného (pan učitel poručili; tatínek dělali) 41; slov jako uvozovky, zápornky, lyže, brusle, punčochy, boty 92; jmen cizích na -i, -y (regenschori, hadži, pony a pod.) 103 n.
číslověda, číslovědec 192
číslovky; celých dvacet čtyři hodin, spr. celé dvacet čtyři hodiny n. l. celých čtyřicet hodin 90; třítisíce, spr. tři tisíce, pět set jedenáct, spr. pět set jednat 162
čistoniť = čistě, pův. naze 201
čítárna, ačkoliv se neříká čítář 22
črieda, slc. 23
črnicě, stč. 123*
čtyřstopec = verš o čtyřech stopách 202

D

ďábel, etymol. 8
ďáblíkův kořen, rostl., dial. = posed 109
Dalibor; Nouze naučila Dalibora housti, výklad přísloví 180 n.; Dalibor prý z „daliboh“ 182 n.
Daliborka, hradební věž na pražském hradě 181
dandy, skloň. 103, 104, 105, 106
Daněk, etymol. 167
Daniš, etymol. 83
Dánové; o jejich příjmeních 170
dědeček, rostl. 66
dějstvující se 61
dementi, skloň. 102, 106

deštníky, rostl. 44, 66
determinace; nesprávně se opomíjí (i když Marek s Martou o věci mlčí, spr. o té věci, a pod.) 40, 89, (otázka páčila, spr. ta otázka a pod.) 159
děvucha, děvušinka 39
diakon, etymol. 31
direktor 31
divadlo; Národní d., Intimní d., Pražské divadlo Na poříčí 116
divže 42
Dobeš, etymol. 83
Dobroš, etymol. 83
dobývační, nespr. dobývační 63
dojmutí, spr. dojetí 161
doktor a lékař 6
Domach, -cha, -maš, etymol. 83
dopisy; ze staré doby (podle archivu vodňanského a jindřichohradeckého) 76 n., 93 n.
doplňk; chybně v instr. m. v nom. (ve snaze být důsledným, spr. důsledný, a pod.) 62, (je život racků nejšťastnějším, spr. nejšťastnější, a pod.) 88, při slovese zdáti se (Oktávovi se zdá správným, spr. správné) 41; chybně v nom. m. v instr. (aby se stal nejznámější, spr. nejznámějším) 62, (každý nemůže být lékař, spr. lékařem, země již není výhradní nositelka lidského života, spr. výhradní nositelkou) 158; chybně býti: ukázala se býti marnou, spr. ukázala se marná 62; chybně tvar jmenný m. složeného (je nutná také důkladná příprava, spr. nutná) 158 n.; někdy chybně příslovečné určení m. doplňku (dojate stál, spr. dojat, očarovavě pozoroval, spr. očarován) 159; nespr. užití doplňku volného ve větě jako Ramenatí hoši, oba osmahli, kamarádi. Krosnař dokončoval... spr. byli to ramenatí hoši, oba osmahli, kamarádi. Krosnař dokončoval... 159; genitiv vlastnosti v doplňku (sedlák je již dobré nálady, spr. je v dobré náladě, má dobrou náladu, a pod.) 41
doprava, nespr. do prava 90
dosažitelný; co není dosažitelné, spr. na dosah, čeho nelze dosáhnout 40

doznati, doznávati, l. přiznati,
přiznati se, přiznávati se 40, po
uzdravení doznáném, spr. uzna-
ném, uznávaném 60

Drahoš, etymol. 83

dřevní 191

dřevník 32

dříní, rostl. 68

dubčovní, dubčí atd., rostl. 68

Dušek, etymol. 168

důvod; z důvodů, spr. pro 60

dvamecítma 201

E

e pohybné; u příjmení se někdy za-
nedbává (Švec-Švece, Kadlec-Ka-
dlece; Tureková) 171

-ec, příp. u příjmení, zanedbává se
pohybné e (Švec-Švece, Kadlec-
Kadlece a pod.) 171

efendi, skloň. 103, 104

-ek, příp. u příjmení, zanedbává se
pohybné e (Tureková a pod.) 171

-enka, příp. 123

-enky 65

-eš, příp. u příjmení 171

etui, skloň. 102, 106

etymologie slov akademie 2, 32 n.,
Antoch, Antoš 83, atrament 28, Ballý
171, Balnoha 172, Bartoš, -ek, -ík,
-ka 83, Bašek 83, bedla 129, Bech,
Béša 83, Benda 168, Beneš, -níšek
83, 168, Bobysud 172, Boch, Bolech,
Bošek, Bolešek 83, Bolfánek, Bolf (ík)
142, Brambora 173 n., Brož 167, Bul-
fik 142, Černaj 171, černidlo 27 n.,
31, 32, 33, ďábel 8, Daněk 167, Da-
niš, Dobeš, Dobroš, Domach, -cha,
-maš, Drahoš 83, Dušek 168, flétna
116, flošna 115 n., golomastyka 29,
guma 29 n., gymnasium 2, 31, 33,
gymnastika 2, hadr 24 n., hadrlák-
handrlák 25⁷, hadrovati se -handr-
kovati se 25⁸, Hála, Hálek 174, Ha-
nuš, Hanzlík 167, Hašek 167, 173,
hlíva 126, Holaj 171, Hornof 170,
houba 119, Hrabý 171, Hroch 83,
hřib 119, 122, hýl 179, hylzna 116,
choluž 212, chřest 125, 125*, 175 n.,
175*, chřušč 125, inkoust 27 n., já-
hen 8, 31, 33, jána 82 n., Janoch,
Jaroš, Jereš 83, Jilek, Jirásek 167,
Julíš 83, kabina, kabinet 22, Kadlec,
Kaksové 174, kalamář 28, kantor 7,

31, Kareš 83, katedra 23 n., 23⁶,
31, 33, katedrála 24, katechese, ka-
techeta 7, Klich, Klícha, Klíš 83,
kniha 25 n., 33, Kodeš 83, koloděj
120, kolomastyka, kolomastyka,
kolomastyje 29, Kortus 173, *korvaj'
(čes. *kravej) 84, kosačka 103, kostř-
bál, kostroun 124 n., kotačka 108,
kostřec, kotřec 124 n., kotůč 108,
kotva 107, kotvice 106 n., 107, 107*,
107**, krapník 125, Krejsa 174, Krý-
za 173, 174, křída 24, kříž 8, Ku-
krecht 169, Kvěch, Kvišek 83, lajsna
116, Landa 168, lanýž 127 n., lava
25, lebeda 179, Liboch 83, loboda
179, Lojda 173, lyceum 2, 31, 32 n.,
33, máčka 106 n., Mareda 173, Ma-
řík 168, Mika, Mikeš 167, Miklas
174, Mikuš, -ek, -ka 83, Mstich,
Mstíš 83, Nechodom 170, nechřest
125, 125*, 175 n., Nesý 171, netřesk
176, 177, nevěsta 84, opienka 123 n.,
Ostaš 83, pachole(k) 162 n., Pa-
kura 173, papír 26, pedel 4, Pelly
171, penál 27, Petrovští 94, 94¹,
pisk 179 n., plotna 116, podbriezka
126 n., podium 23, 31, 32, 33, pod-
máš(1)ník 119 n., Poes 173, posed
108 n., potrošek (pstrošek) 129, pro-
fesor 7, 31, Přech, Přešek 83, pstro-
ček 129, Rada 168, Radba 172, Ra-
doch 83, Randa 173, reálka 3, rektor
6, 31, Remiš 83, Romof 170, růže
178, ryzec 121 n., Rehák, Řiha 167,
sešit 26, Shejvalová 172, skorbut 83,
Smitka 174, smrž 123, 179, Staněk
168, stpice 121, střída 22 n., 23⁵,
student 8, Suffčák 170, svat, svatví
84, Svatoš 168, syrojed(ka) 122, Še-
bek 167, šíp 179 n., šípek 178 n.,
škamna 25, škola 1 n., špice, špička
121, šuchomjat' 188, šupna 116, Švá-
cha 83, tabule 24, Tamele 91 n., tech-
nika 2, 31, Thám 91 n., tlumočiti 19,
Tobiš 83, toito 106, třída 22 n., 23⁵,
tužka 28 n., uklídat se 34 n., 81 n.,
130 n., universita 3, 31, Vališ 174,
Vávra 167, Vech, Vešek, Velich 83,
Velíšek 83, 174, Vespalec 172, Viskup
172, 172⁷, Vlach 166, 168, vlha 179,
Volf 142, Vovorský 172, Vyhniš, Zá-
krejs 164, žák 7 n., 31, 32, žid 8,
Žich, Žiš, Žiška 83; — původ ně-
kterých příjmení (Vyhniš), původ
příjmení jako Zákrejs a pod. 164, vy-

klad přijmení na -ch a na -š 83, vý-
klad jmen 71 n.
evropanství, nespr. Evropanství
161 n.

F

Fidži, skloň. 102
flameri, skloň. 102
flétna, etymol. 116
flošna, etymol. 115 n.
fortel 205
fourir 205
Francouz, gen. pl. Francouz 204
frekvence 40
fríský, Frísko, spr. friský,
Frisko 90
fuksie, spr. fuchsie 212
funus 211
fúsáči, rostl. 66

G

genitiv; gen. pl. příjmením (Martín,
Starýchfojtů, Stanovských, Kováro-
vic a pod.) 170; stává před jménem
(zákonům o zplodence vychování a
vzdělání, a pod.) 192, 193, 197, 202;
— záporový: nemá cíl, spr. cíle
62; přes míru ve větech jako pla-
meny, jichž ničím neuhasiš, spr.
jež, a pod. 41, 62; ničeho ve vě-
tech záporových, spr. nic 62; —
přivlastňovací: chybně m. přídavné-
ho jména přivlastňovacího (v rukou
Emilie, spr. Emiliiných) 62, (do-
mov maminky a tatínka, spr.
maminčin a tatínkův) 158; naopak
zase přídavné jméno přivlastňovací
s významem obecným m. gen.
(Zvykla si sedláka nazývat podle
nevěstina zvyku tatičkem, spr.
podle zvyku nevěst) 42, (připravil
se na cestu objevitelovu, spr.
objevitele) 158; — gen. vlastnosti
v doplňku (sedlák je již dobré
náladý, spr. je již v dobré náladě,
má dobrou náladu, a pod.) 41; —
srovnávací při komparativu (bledší
bílých stěn, spr. než bílé stěny)
62, (o málo větší vlna na moři, spr.
než vlny) 88
Gobi, skloň. 102
golomastyka, etymol. 29
gonáre, rostl. 44
grizzly, skloň. 103, 105
gruntovně 205

guirlanda, spr. girlanda 42
guma 23, 30, 31, 32; etymol. 29 n.
gymnasium, etymol. 2, 31, 33
gymnastika, etymol. 2

H

habaždí, havaždí, rostl. 67
hadovka, hadí vejce, hadí smrž, ha-
dia huba, houb. 124
hadr 23, dial. hader, hadra, handra
24 n., 247; etymol. 24 n.
hadrlák - handrlák, etymol. 257
hadrovati se - handrkovati se, etymol.
hadži, skloň. 103, 104 [258
haferáci, haferi, haferci, rostl. 68
Haiti, skloň. 102
Hájek 166
hajnica, rostl. 67
Hála, Hálek, etymol. 174
halla, spr. hala 162
haluz 44, 212
Hanuš, etymol. 167
Hanzlík, etymol. 167
harakiri, skloň. 102
hasicí přístroj, spr. hasící 161
Hašek, etymol. 167, 173
havelka, houb. 129
Helsinki, skloň. 1022
hlavička, rostl. 44
hīb, rostl. 44
hlíva 123*; houb., etymol. 126, slc.
hlub, rostl. 44 [hliva 126
hňus, rostl. 67
hodně 156
Holaj, etymol. 171
holopliště 162
holoubek, holúbek, houb. 120 n.
holúbka = holubinka, houb. 120
hora = les, horka = lesík, rostl. 67
Hornof, etymol. 170
host, ak. sg. hostě 195
houba 23; etymol. 119; významy 24;
houba a huba 24
houby; názvy hub, zvl. staročeské
housle, mučící nástroj 182 [117 n.
hovorna 21, 22
hraboví, hrabčí a pod., rostl. 68, 68*
hrabůvka, rostl. 66
Hrabý, etymol. 171
hrátí si; hraje si mohutným há-
kem, spr. s mohutným h. 88
hrbál, hrgál, rostl. 67
hrč, hrče, rostl. 67
hrdza, slc. = rez 122
Hroch, etymol. 83

hromostřesk, hromotřesk, dial. 177
 hromové koření, stč. 125*, 176, 177
 Hrubý 166
 hruzd, houb. 122, 125
 hryz(ec), hryzek, houb. 122
 hřib, houb., etymol. 119; 122
 húb, rostl. 44
 huba a houba 24
 huboč, rostl. 67
 hudběna = hudba 196
 hulvátisko 208
 hůšc(ina), hůšci, rostl. 67
 hýl, etymol. 179
 hylzna, etymol. 116
 Hynek a Ignác 91 n.

CH

-ch, příp.; v příjmeních 83
 chabaždi, chábi, rostl. 67
 chachoměť, chachomat, dial. 188
 chianti, skloň. 102
 chlápka láska, rostl., dial. = máčka
 chlop 39 [106]
 chloupének 204
 chmýr, chmýří, rostl. 66
 -chna, příp.; k označení žen a dcer 144
 chodba, význam 21, 23
 choditi na školu, spr. do školy 158
 choľoj 212
 choluj 188; etymol. 212
 choroš, houb. 122
 chrást, rostl. 44
 chrastí, chrastí, rostl. 67
 chrziescz stč., houb., spr. asi chrůšč
 chrápáč, houb. 125 [125, 175*]
 chráštňouti 176
 chrěst, stč. chrěst, etymol. 125, 125*,
 175 n., 175*
 chrěstňuti, stč. 176
 chrůšč, stč., houb. = ryzec peprný
 121, 125*; etymol. 125
 chuť, rostl., val. = máčka 106

I

-i, příp. cizích slov, jich skloňování
 (harakiri, Stromboli a pod.) 101 n.
 -ička, příp.; k označení žen a dcer,
 dial. 144
 i když, sp. 10 n., 10*
 indri, skloň. 103, 104, 105
 infinitiv; vazby slovesa býti s infinitivem
 (v této věci jest mu nyní mlčet) 41
 inkoust 23, 30, 32, 33, 34; etymol.

27 n.; ingaust, inkaust, dial. inkust
 27 n., 32; inkoust a černidlo 27 n.
 instrumentál; doplňkový chybně m.
 nom. (ve snaze býti důsledným,
 spr. důsledný, a pod.) 62, (je živoř
 racků nejšťastnějším, spr.
 nejšťastnější) 88, u slovesa zdáti se
 (Oktávovi se zdá správným, spr.
 správné) 41; nom. doplňkový chybně
 m. instrumentálu (aby se stal
 nejznámějším, spr. nejznáměj-
 ším) 62, každý nemůže být lékař,
 spr. lékařem) 158, (země již není
 výhradní nositelka lidského ži-
 vota, spr. výhradní nositelkou) 158;
 se spojkou s nebo bez ní (moře s ní
 lomcuje, spr. ji, hraje si mohut-
 ným hákem, spr. s mohutným
 hákem, a pod.) 88, u sloves zvrat-
 ných (netajil se ani drobnými
 neúspěchy, spr. s drobnými...) [158]
 Intimní divadlo 116
 -ismy, -ity 65
 Ivo a Ivan 91 n.

J

já, zájm.; neřekl byste mě, spr. mi,
 mě dnes přejelo auto přes nohu,
 spr. mně, proti mne, spr. mně,
 omluvila mne, spr. mě, ve mne,
 spr. ve mně 63, zlobí mne tu, zrov-
 na mne napadlo, ženou mne sem,
 spr. mě 90; na mě, pro mě, u mě,
 ze mě, spr. mne 161
 jáhen, etymol. 8, 31, 33
 jahoda, význam 117, 117*
 jahodáči, jahodáci, jahodini, rostl. 68
 jahodník 178
 jak; ve větách se zvolacím jak se
 má psát vykřičník (Jak hezky se
 sedělo vedle tatínka a maminky!)
 jakkoliv, sp. 61 [158]
 jako, sp.; kladení čárky 87, 211
 jaký, zájm.; chybně který ve větě:
 Půjde do cizího prostředí. Mezi nové
 lidi, které sice poznal i tady v Pra-
 ze, s kterými pracoval v továrně,
 spr. jaké sice poznal... 160
 jalov(č)inky, rostl. 66, jalovci, rostl. 68
 jána, etymol. 82 n.
 Janoch, Jaroš, etymol. 83
 javorka, javorůvka, javůrka, rostl. 66
 jazyk, pl. jazykové 195
 jazyk český; „Tvář plná světla“ od
 A. C. Nora 12 n., 36 n., „Milovati“

od Miloslava Matasa 55 n., „Pobřeží vraků“ od Toma Pansena 84 n., „Kámen a bolest“ od Karla Schulze 109 n., 131 n., „Ocelová cesta“ od Vládi Zíky 152 n., „Ponorná řeka“ od Jaroslavy Reitmannové 184 n., 209 n.; o českých příjmeních 141 n., 165 n.; soutěž na nejlepší slohovou práci (na námět „Učím se šetřit“) 138; o přechodníku budoucím v Žilkové překladě Nového Zákona 148 n.; jazyk a sloh starých písemností (podle archivu vodňanského a jindřichohradeckého) 76 n., 93 n.; některé hláskové zvláštnosti českých příjmení (Vůjtěch, Malypetr, Zerzavý, Holaj, Oubrecht, Harazím, Balzoha atd.) 171 n., ch (š) za k, g (h) v slovech expresivních 125, 178, 179, 212, ř za r v slovech expresivních 125, š za ch v slovech expres. (pachole, pašolíček) 162, prauda, porouzat, Petrouští a pod. 94, 101, náky, dial. = nějaký, zeho, dial. = z jeho 97 n., bul. dial. = byl 101, c/č (maček - mačka, kocour - kočka) 108, koncové neslabičné -l (posedl - posed) 109, jiné neslabičné l (podmáslník - podmáslník) 120, neorganické h (ryzec - hryzec, rez, slc. hrdza) 122, pohybné e 171; v. cizí slova, lidová řeč, mezinárodnost cizích slov, nářečí, názvosloví, pravopis, slovník

jeden; přívlastek jeden při přístavku volném (přišel k nám jeden soused, pan Vávra) 54, 55

jedenmécitna 201

jedličí, jedlí, rostl. 68, 68*

jelení hubka, houb. 127

jelikož, sp. (proto, jelikož) 61

Jereš, etymol. 83

jestli(že), sp.; význam ve větách vedlejších netázacích (Jestli básní něco schází, je to smírný akord, a pod.) 8 n., 41

Jezmaso 164

jichž; jíchž hněd, spr. jejichž 212

jíl (hornina), jilek (tráva) 90

Jílek, etymol. 167

Jince, gen. Jíneck, ne Jinců 116

Jirásek, etymol. 167

jistovat 39

jména vlastní; jména zeměpisná ve spojení jako stanice Ždírec se

skloňují (do stanice Ždírec, nespr. Ždírec) 62; jména rodin „po stavení“, „po střese“, „po doškách“ 141; — jména podstatná, přídavná, v. podstatná jména, přídavná jména; v. též krycí jméno, křestní jména, příjmení, umělecké jméno

jmenné vazby m. slovesných v románu „Milovati“ od Miloslava Matasa 57 n., v jednom překladě 137

jméno; jménem (syn jménem Jan a pod.) 52, 54

Juliš, etymol. 83

K

k, ke, předl.; ku břehu m. ke břehu 42, ku které, ku stavbě, ku konci, spr. ke 63; s podstatným jménem slovesným u slovesa býti: není k poznání, spr. nelze ho poznat, změnil se k nepoznání, toho bys nepoznal a pod. 158

-ka, příp.; k označení žen a dcer 144, kabina, etymol. 22 [145]

kabinet 31, etymol. 22; kabinetní (kousek, fotografie) 22

kačenka, houb. 123

kadi, skloň. 103, 104

Kadlec, etymol. 174

Kaksové, etymol. 174

kalamář 23, etymol. 28

kali, skloň. 102

kalky 19

kameničky, kameníček 123*

kampelikovati 202

kantor 205, etymol. 7, 31

Kareš, etymol. 83

katedra, etymol. 23 n., 236, 31, 33

katedrála, etymol. 24

katechese, katechisace, katechismus, katechumen, etymol. 7

katecheta 31, etymol. 7

kaučuk 29, 32

kauri, skloň. 102¹

kdežto, sp. 10

kdovíco, kdovíjaký, kdovíkdo, kdoví-kdy a kdo ví, co atd. 187

kdybych; kdybys si uměl, spr. kdyby sis uměl 161

když, sp.; ve vedlejších větách v čele khaki, skloň. 102 [souvětí 50]

kivi, skloň. 103, 105

klas(s)a 22, 30, 31

klát, klátek, rostl. 44

klest, rostl. 67

klí zpružné = kaučuk 29 n.
 Klich, Klícha, Klíš, etymol. 83
 klobúk, rostl. 44, 66
 klouzek, houb. 119 n.
 kmocháčkovati si 204
 knap, Knap 142
 kniha 23, etymol. 25 n., 33; stč. knihy,
 knihy: kniha 26; modlicí knihy 26
 knoflíky, rostl. 66
 kocánky, rostl. 66
 kocůři, kočičky, rostl. 66
 Kodeš, etymol. 83
 kohůty, rostl. 44
 kolegové = učitelé a středoškolsbí
 kolibri, skloň. 105 [profesoři 6
 koloděj, Koloděje, etymol. 120
 kolomastyka, kolomastyka, kolo-
 mastyje, etymol. 29
 kombinéza, nespr. kombinesa 161
 komparativ; rok starší bratr, lid. m.
 o rok 40; s gen. (bledší bílých
 stěz m. než bílé s.) 62, (o málo
 větší vln na moři m. než vlny) 88;
 s předložkou od (hovornější od balla-
 konáry, rostl. 44 [dy] 193
 kondicionál, přítomný někdy místo mi-
 nulého, lid. (Jindy by se snad ne-
 podivil, ale tentokrát jej neopouštěla
 starost) 40 n., (nebyt náramných
 bot, byl by tento artista oblečen,
 spr. byl by býval) 62, (Kdyby nebyl
 kouřil, nic by se nestalo, spr. nic
 by se nebylo stalo) 159
 konec; nakonec, nespr. na konec 162
 konopišťský, spr. konopištský 63
 konstruktér, nespr. konstrukter
 Kortus, etymol. 173 [161
 *korvaj' (česky *kravej), etymol. 84
 kosačka, rostl. slc. = máčka, etymol.
 kostel, gen. kostela 190 [108
 kostrbál, kostroun, etymol. 124 n.
 kostym, nespr. kostum 63
 košťál, rostl. 44
 kosačka, rostl. stč. = máčka, etymol.
 kotiti se, kutáleti se 108 [108
 kotrč, houb. 117; stč. kostřec, kotřec,
 etymol. 124 n.; jsem celá v kotrč
 'skrčená zimou', dial. 124
 kotrika, dial. = oříš, houb. 124
 kotůč, rostl. slc. = máčka, etymol. 108
 kotva, etymol. 107
 kotvice, rostl., etymol. = máčka 106 n.,
 107, 107*, 107**, významy 107
 kovář, houb. 120
 kozáč, kozák, houb. 120

koží brada = kuřátka, houb. 123
 královo zelé, rostl., dial. = máčka 106
 krapník, houb., etymol. 125
 krč, mask., rostl. 43
 Krejsa, etymol. 174
 kreslič a kreslič 156
 kreslična 21, 22 (ne kreselna)
 krkoše, krkošky, rostl. 67
 krnále, rostl. 44
 krple, rostl. 43
 křs, křsák, křsáček, rostl. 67
 krycí jméno 141
 Krýza, etymol. 173, 174
 krzno 191
 křapák, křapáč, slc. krapák, houb. 125
 křáštnoti 176
 křemenáč 119, 120
 křestní jména 141, z nich vznikala
 příjmení 142, 167 n.
 křibí, rostl. 67
 křída 23, etymol. 24
 křišť, houb. 125**
 kříž, etymol. 8
 Kříž, příjm. 167, křestní jméno 167
 který; vokalizování předložek: ve
 které, ze které m. v které, z kte-
 ré 42; chybně m. jaký ve větě:
 Půjde do cizího prostředí. Mezi nové
 lidi, které sice poznal i tady
 v Praze, s kterými pracoval v to-
 várně, spr. jaké sice poznal... 160
 kůč, mask., kůče, rostl. 43
 kučlovačky, rostl. 66
 kukačka, rostl. 66, 66 n.
 Kukrecht, etymol. 169
 kuli, skloň. 103, 104
 kumpáni 7
 kůň; pl. koně, shoda 41
 kuřátník (kuratník), stč., kuřátka,
 houb. 123; mor. kuřátka = lišky,
 houb. 121
 kvantita; Betlém, betlémský,
 spr. Betlem, betlemský 212, blýští
 se, spr. blyští se 42, bonbonier,
 bonboniér, dobývační, spr. doby-
 vační 63, frizský, spr. friský 90,
 hasící přístroj, spr. hasící, kom-
 binesa, spr. kombinéza, kon-
 strukter, spr. konstruktér 161,
 léty, spr. lety 63, Markéta, spr.
 Marketa 90, móda, spr. móda, m o-
 torek, spr. motórek, nejúsilov-
 něji, spr. nejusilovněji, premie,
 spr. prémie 161, přistáli, spr.
 přistáli 90, rivieru, spr. riviéru

63, starter, spr. startér, stíhačky, spr. stíhačky, šef, spr. šéf 161, tématu, spr. thematu, tonem, spr. tónem, 63, tonina, spr. tónina 90, trénovati, spr. trenovati 161, vlečný, spr. vlečný, vypínač, spr. vypínač 90, vyřvát, spr. vyřvat 42, zářijový, spr. zářijový, zdvihá, spr. zdvihá 63, zesýchal se, spr. sesychal se 212; krácení kořenné samohlásky u podstaných jmen na -tel (ředitel a pod.) 4n.; odchýlná kvantita u přijmení vzniklých ze jmen obecných (Kámen - u Kámena, Mráz - u Mráze, Sláma - se Slámou a pod.) 171
Kvěch, Kvísek, etymol. 83 [171
kvoční 61

L

-l, příp. jmen činitelských, u přijmení (Doležal, Musil a pod.) 166
laj, dial. 25
lajsna, etymol. 116
Landa, etymol. 168
lanýž, houb., etymol. 127 n.; 128
laťák, rostl. 67
lava 33, etymol. 25
lavice 23, 32, významy 25, 33, lávka, lebeda, etymol. 179 [významy 25, 33
leč, sp.; kn. m. ale 41
lékař a doktor 6
léščí, rostl. 68
letina, rostl. 66
léto; lety, nespr. léty 63
ležeti, 3. pl. leží, nespr. ležeji 139*
-li, sp.; význam ve větách vedlejších netázacích (Byly-li „Večerní písně“ Hádkovy knihou naivního sebezbožnění, bylo Nerudovo „Hřbitovní kvítí“ katechismem sebeobžaloby, a pod.) 8n., 41; -li v těsném sousedství s jinou podřadící spojkou 73
Liboch, etymol. 83
lidová řeč; lidové názvy rostlinných částí a společenstev ze Vsetínska 43 n., 66 n., obohacování jazyka mlu-
listec 208 [vou lidovou 196 n.
liščí hůba, houb. 121
lišky, mor. kuřátka, houb. 121
loboda, etymol. 179
Lojda, etymol. 173
lokátí 7
lomcovati někým, nespr. s někým 88

lopúny, rostl. 44, 66, lopúni, rostl. 68
lori, skloň. 103, 105
ludkové 39
lyceum, etymol. 2, 31, 32 n., 33

M

macek 107
máčka, rostl., etymol. 106 n., pův.
mačka 106, 108, významy 107, 107†,
májovka, houb. 129 [107††, 108
maki, skloň. 104, 105
malináci, černé m., rostl. 68
maliník 178, malinová, lid. 178
manžel, instr. pl. manželi, spr.
manžely 60, 63
Marcel, vok. Marcelle, nespr. -li 63
Mareda, etymol. 173
Markéta, spr. Marketa 90
marš 205
Mařík, etymol. 168
máslík, masl'ak, masl'ák, dial., houb.
mědlice 188 119
medvezinky, mor. 123†
mezihodnoty 137
mezinárodnost cizích slov 30 n., 31 n.
Mika, Mikeš, etymol. 167
Miklas, etymol. 174
Mikuš, -ek, -ka, etymol. 83
Mississippi, skloň. 102
Mistr Nouze naučil Dalibora housti 182,
mláščí, mláží, rostl. 67 [184
mléče, rostl. 66
mléčie, houb. = ryzce 121
mnedle 191
mnohopisálstvo 196
móda, nespr. moda 161
modlicí knihy 26
motórek, nespr. motorek 161
mrné 162
Mstich, Mstíš, etymol. 83
mufti, skloň. 103, 104
muchomůrka, houb. 119†††, 120
můj, zájm.; mojí povinnosti, spr.
můr, rostl. 67 [mou 63
mútev 107***
myslela, spr. myslila 42, 63

N

-na, příp., tvoří jména budov a míst-
ností (pekárna, kreslárna a pod.)
21 n., 32, -ovna (sborovna) 22; příp.
slov, jako flošna, flétna a pod. 114 n.
Náci a Muci, skloň. 103
nadějevroucí, nadějplný 61

nadejiti; nadešel Štědrý den, spr. přišel, nastal 60
 nahrazovati, spr. nahrazovati 137,
 nacházetise, spr. býti 139 [161
 nakonec 'konec konců, dokonce', ne-
 spr. na konec 162
 naložen; je dobře naložen, spr.
 v dobré náladě, v dobrém rozmaru
 Na můstku (ulice) 116 [90
 namyslenost, namyslený 210
 Na příkopě (ulice) 116
 národ, gen. -a, -u 190
 Národní divadlo 116
 Na růžku (ulice) 116
 nářečí; v „Tváři plné světla“ od A. C.
 Nora 13 n., 37 n., 39 n., 40 n., 42
 Nastojte 164
 natevřené (rty) m. pootevřené 61
 nato (ve spojení hned na to), l. potom,
 nátoň 44 [poté 90
 naučiti se n. koho čemu, nespr. co
 88 n., 212 ...
 názvosloví; lidové názvy rostlinných
 částí a společenstev ze Vsetínska
 43 n., 66 n.; některá jména rostlin
 106 n.; názvy hub, zvl. staročeské
 117 n.
 ne-, u příjmení 169; u slova nechřest-
 chřest 177
 nebo, sp.; m. či 40, nespr. -i (pro-
 jelo tu a tam auto či proletěl moto-
 nedajbože 42 [cykl, spr. nebo) 159 n.
 nedochůdče 162
 nedozíraný = nedohledný 195
 nedvědiny, stč. 123†
 nehat, nehat 'nechat', slc. 163
 Nechodom, etymol. 170
 Nechojdoma 164
 nechrast(ie), stč. 175, 177
 nechrašč 175, 176
 nechřest, stč. = chřest 125*; etymol.
 Nejezchleba 164 [125, 125*, 175 n.
 nejúsilovněji, spr. nejusilovněji
 nekřest, dial. 176, 177 [161
 nemluvně 162
 něnadarmo 42
 neopoměli, spr. neopominuli 63
 Nepraš 164
 nesměti; 3. pl. nesměji, nespr. nesmi
 Nesý, etymol. 171 [63, 161
 neškřeč, slc. 177
 netřes, dial. 177
 netřesk, etymol. 176, 177, slc. netresk
 nevěsta, etymol. 84 [177

nevímco, nevímke, nevímko a ne-
 vim, co atd. 187
 nezahladnout 39
 než, sp.; kladení čárky 87
 -ní, příp. podstatných jmen sloves-
 ných; kupení takových jmen 137
 ničeho; ve větách záporových spr. nic
 62
 -ník, příp. (školník a pod.) 3, 32
 nominativ; doplňkový, chybně instr.
 (ve snaze být důsledným, spr.
 důsledný) 62, (je život racků nej-
 šťastnější, spr. nejšťastnější)
 88, u slovesa zdáti se (Oktávovi se
 zdá správným, spr. správné) 41;
 chybně nominativ m. instrumentá-
 lu (aby se stal nejznámější,
 spr. nejznámějším) 62, (každý ne-
 může býti lékař, spr. lékařem,
 země již není výhradní nosi-
 telka lidského života, spr. vý-
 hradní nositelkou) 158
 Nouze naučila Dalibora housti 180 n.

o, předl.; při komparativu: rok starší
 bratr, lid. m. o rok 40; kambala
 o váze dvou centů, spr. vážící n.
 mající dva centy 88, čočky o průmě-
 řu mnoha palců, spr. s průmě-
 řem, mající průměr 158
 -o, příp.; vokativ takových osobních
 jmen 140
 občanstvovati 192
 obdivovati něco 139
 obecný; obecná škola (Hus) = ve-
 řejná posluchárna 2
 obchvat (mrtvice) m. záchvat 61
 obchvátiti m. zachvátiti 61
 ocitla se, spr. octla se 63
 od, při komparativu 193
 odjeti; odejel, spr. odjel 63, 90
 odporník 195
 odstrakost 191
 odšaškovati 196
 odzadu, nespr. od zadu 90
 odzemek, rostl. 44
 oficiálové, oficiři = učitelé 6, 31
 ohled; nebrati ohledu, spr. nemíti
 o, býti bezohledný 60
 ohledně, spr. o, stran a pod. 61
 ochlostaný = odřený 196
 okapi, skloň. 103, 105, též okapia,
 okatice 129†† [okapie 105 n.
 olšičí, olší, olšovina, rostl. 68, 68*

olůvko 29
 oluzňovati 195
 omládí a pod., rostl. 66, 67
 omluvitelný; ponurost je omluvitel-
 ná, spr. lze omluvit a pod. 62
 on, ona, ono, zájm.; bez něj, spr.
 něho 64 n., do něj, spr. do něho
 64 n., 139, 161, užití jej, spr. jeho
 64 n.; čekala na něho (na měsíc),
 spr. na něj 90
 opienka, stč. (chybně oplénka), opěn-
 ka, opeňka, houb. etymol. 123 n.
 opovaha = opovážlivost 39
 ořechovka, dial., houb. 122
 oříš, houb. 117, stč. oříš 122, dial.
 osazenstvo 61 [kotrika 124
 osladyč 128
 Osolsobě 164
 Ostaš, etymol. 83
 -osti 65
 ostružiny 123*
 otvírati, nespr. otevírati 90
 ouborek 204
 -ova, -ová, příp.; k označení žen a
 -oviči 65 [dcer 144, 145
 ovlivniti, spr. působiti, míti vliv 60
 -ov-na, příp. (sborovna) 22
 -ov(ý), příp. u příjmení 170

P

pa-, předp. v slovech jako pachole,
 pačuli, skloň. 102 [parobek 162
 padáky, rostl. 66
 paholok, slc. 163
 pahýl, rostl. 44
 pachole(k), etymol. 162 n.
 pak ve větách jako: soudila-li Jindři-
 cha porota, pak jistě nebyla vy-
 bavena, spr. jistě n. v. 62
 Pak, Pakoslav, Pakomír, Pakoměřice
 Pakura, etymol. 173
 pamatovati si (pamatuje si na „šang-
 hajování“) m. se 89
 pampeliška, rostl. 66
 panenka = zornice 19
 panna, panenka, laš. = křemenáč,
 pápěři, rostl. 66 [houb. 119
 papír 23, 30, 31, 32, etymol. 26
 pargamiška = tlach 196
 parobek 162
 partesy 205
 pašolinka, pašolíček 162
 pečárka, lid. pečarka, pečírka, pekár-
 ka, etymol., houb. 122
 pedel 31, dř. bedell, etymol. 4

pekari, skloň. 103, 104, 105, též pekar
 Pelly, etymol. 171 [105
 pěknota 202
 peň, rostl. 43
 penál, etymol. 27
 percurák, dial., houb. 122
 perfektum; klade se ve větách vedle-
 jích chybně k vyjádření současnosti
 (m. praesentu): bylo možno jen těž-
 ko určit, kdo měl větší radost, spr.
 má 159; nespr. ve větách jako Kdy-
 by se mohly (přívody) zavřít, jak-
 mile něco selhalo, zmenšila by se
 pohroma, spr. selže 159
 peri, skloň. 105, 106
 pero 23, 32; pero na psaní, pero ptací
 pění, rostl. 66 [26 n.
 pestřec, houb., etymol. 124, 125
 pětistopeč = verš o pěti stopách 202
 Petrof, etymol. 170
 Petrovští (Petroutští), dial. = zloději,
 etymol. 94, 94¹
 pičurka, dial. houb. 122
 pisk, etymol. 179 n.
 platiti; návštěv, platících majiteli,
 spr. určených 60
 plotna, etymol. 116
 pléšek, plěšky, rostl. 66, plěščí, rostl.
 [63

počinky 61
 pod-, předp.; 120, 126
 podborovica, podborovák, podborov-
 ník, podboruvka, houb. 126
 podbříezka (ne podbříezka), houb.,
 poddoubník, houb. 126 [etymol. 126 n.
 podhříbek, houb. 120
 podchvoják, houb. 126
 podium, etymol. 23, 31, 32, 33
 podléščí, rostl. 44
 podmáslík, podmáslák, podmáslénka,
 podmáselníčka, dial., houb. 119
 podmáslí(n)ík, houb., etymol. 119 n.;
 podpalačka, rostl. 67 [123
 podpořit, spr. podporovati 60
 podsadlovka, houb. 124
 podstatná jména; kupení podst. jm.
 v „Tváři plné světla“ od A. C. Nora
 16 n.; přípony se stávají podstatný-
 mi jmény (-ismy, -enky a pod.)
 65 n.; v. slovesné podstatné jméno
 Poes, etymol. 173 [123
 pochopitelně, spr. ovšem, rozumí
 se 60, 160
 po každé, nespr. po každé 63
 pokřepovati 196

poloseděl 42
 pomlčky v řeči přímé 42 n.
 pomyslet; pomyslet 42
 poně = snad 191
 poněvadž; křičel sice, proklínal, ale
 v nitru byl rád, poněvadž ani
 bez práce nezemřel hladu, spr. vždyť,
 neboť 160
 pony, skloň. 103, 104, 105
 popel, popel. popela, nespr. -le 63
 porok 191
 Portici, skloň. 102
 pořádek slov; Tak dobrou tresku ještě
 Ewald nejedl, spr. E. ještě n., Na
 lov sledů už jezdí Kristian padesát
 let, spr. už padesát let, Neuhybá mu
 dost rychle s cesty, spr. z cesty dost
 rychle, a pod. 88; hoch se podíval
 na hvězdami posetou oblohu, spr. na
 oblohu posetou hvězdami, ale zřejmě
 si nevěděl se strojem, který vypo-
 věděl službu, rady, spr. ale se stro-
 jem, který..., zřejmě si nevěděl
 rady, nebylo si ho ani možno před-
 stavit bez slovníčku, spr. nebylo ani
 možno představit si ho, jejich ná-
 klad se stěhoval rychle na podlahy
 výtahů, spr. se rychle stěhoval, zda
 se chce dostat skutečně věci až na
 kofen, spr. zda se skutečně chce...,
 a pod. 157 n.; nesprávné kladení pří-
 klonek (ať raději ji děti nechválí,
 spr. ať ji raději) 211; pořádek slov
 u Jana Ev. Kosiny 92, 197, 202
 posád, rostl., dial. = posed 108
 posed, rostl., etymol. 108 n., pův. po-
 sedl 108, 109
 posedlen, rostl., dial. = posed 108, 109
 posluchárna 22
 potočity = obratný 208
 potpourri, skloň. 102
 potrošek, stě., houb. = snad *pstro-
 šek, *pstroček 128 n., etymol. 129
 použití něčeho, nespr. něco 63
 povichr 39
 povznešený, spr. povznesený 161
 pozemek, stě., houb. 128
 práce; v pracích, spr. v pracích 161
 pracovati; pracovala jen na výzkumu
 neviditelného záření, spr. o výzku-
 pracovna 21, 22 [mu 158
 praesens; i současnost v minulosti se
 vyjadřuje praesentem, nikoliv per-
 fektem (bylo možno jen těžko určit,
 kdo měl větší radost, spr. má) 159;

nespr. perfektem m. praesentu ve
 větě: Kdyby se mohly (přívody) za-
 vřít, jakmile něco selhalo, zmen-
 šila by se pohroma, spr. selže 159
 praesens historický; Jan Ev. Kosina
 ho neužívá 203
 práskačka, rostl. 67
 pravopis; psaní velikých a malých
 písmen: Pražské divadlo Na poříčí.
 Národní divadlo, Intimní divadlo;
 jména ulic: Na příkopě, Na růžku,
 Na můstku, Ve smečkách, V jirchá-
 řích 116; boží všemohoucnost, spr.
 Boží 161, Evropanství, spr.
 evropanství 161 n.; — psaní spřežek:
 (probohasvatého, nědajbože, divže
 atd.) 42, (zbrusu nový, nespr. z bru-
 su, vpravo, nespr. v pravo, po
 každé, nespr. pokaždé) 63, zhu-
 boka, nespr. z hluboka, odzadu,
 nespr. od zadu, doprava, nespr.
 doprava) 90, (ve stoje, spr.
 vstoje, nakonec, konec konců, do-
 konce, nespr. na konec) 162,
 zhloubi, spr. z hloubi 212; sebe-
 šikovnější, nespr. sebe šikov-
 nější 42; bůhvídko a Bůh ví, kdo,
 a pod., kdovídko a kdo ví, kdo, a
 pod., nevímkdo a nevim, kdo a pod.
 187; psaní číslovek: dvacetčty-
 ři, spr. dvacet čtyři n. čtyřiadvacet
 90. — v. časování, kvantita, sklo-
 ňování; v. též jednotlivá hesla
 praxe, nespr. prakse 162
 Pražské divadlo Na poříčí 116
 preceptoři 7
 prérie, nespr. prerie 161
 problém, nespr. problem 161
 probohasvatého 42
 profesor, etymol. 7, 31
 profós 205
 prohovořování 137
 Procházka, příjm., procházka = řez-
 ník 166
 pronésti; pronesených slov, spr.
 pronesených 161
 prosadit něco, spr. provést, vy-
 nutí, uplatnit 40
 pružec = guma 30
 pružet = guma 30, 33, pryž = guma 30
 přece; a přece, sp.; v románu „Oce-
 lová cesta“ od V. Ziky 156
 předcházeti; východ, jsem už předchá-
 zel požár, spr. jež n. před nímž 62

předložky; kladení nesprávných předložek (chodit na školu, spr. do školy, zájem pro astronomii, spr. o astronomii, a pod.) 158; o váze, o průměru, a pod., spr. vážící, mající váhu, s průměrem, mající průměr 88, 158; o matení předložek s a z v. s/z; v. vokalisování
předmět; obraz má být předmětem dárku, spr. dárkem 60 n.

předmětenstvo 191

předzrazující 39

Přech, **Přešek**, etymol. 83

přechodníky; u Jana Ev. Kosiny 195, 204; minulé u A. C. Nora 41 n.; budoucí v Novém Zákoně Kralickém a v Žilkové překladu Nového Zákona 148 n.

překládati 19

přes, **předl.**; síla přes třitisíce koní, spr. síla více než tři tisíce 158
přestávka ve výslovnosti při přístavku volném 53, 54 n.

přesto že, **sp.**; v těsném sousedství jiné podřadící spojky 73 n.

přestrájet se 39

převzítí (blanket), spr. přijmouti, vzítí 60

přídavná jména; v doplňku přídavné jméno neurčité m. určitého (je nutná také důkladná příprava, spr. nutná) 158; nezvyklá příd. jm. neurčitá v doplňku často u J. E. Kosiny (krásen, těžek a pod.) 191, 195, 201, 204, 208; svoboděn „neženatý“, spr. svobodný 160; — přídavná jména přivlastňovací: skloňování (k slečnině postavení, spr. slečninu) 63; s významem obecným m. genitivu n. přídavného jména jiného (Zvykla si sedláka nazývat podle nevěstina zvyku tatíčkem, spr. podle nevěstího zvyku n. podle zvyku nevěst) 42, (připravit se na cestu objevitelovu, spr. objevitele) 158; chybně gen. m. přídavného jména přivlastňovacího (v rukou Emilie, spr. Emiliiných, a pod.) 62, (domov maminky a tatínka, spr. maminčin a tatínkův) 158; je příjmením (Jakubův, Martinů, Havlůj, Hálkov, Janový a pod., snad i Petrof a pod.) 170; — přídavné jméno zpodstatnělé, nespr. (předpokládal to nejlepší, spr.

měl nejlepší mínění n. pod.); — v. přídomek 148
[přívlastek přijíti; ve vazbách jako Markovi ji přišlo potkat, přišlo mu zeptat se a j. 40

příjmení; o českých příjmeních 141 n., 165 n., příjmení „po stavení“, po střeše“, „po doškách“ 141; původ příjmení jako Vyhniš, Zákřejs a pod. 164, etymologie některých českých příjmení 166 n., příjmení na -ch, -š (Antoch, Beneš atd.) 83; — o některých zvláštěnostech v skloňování příjmení (Nešpory - Nešpor; Nechoddomů - Nechoďdoma, Nechoddom; Slunečka, Stehna, Barbor, Rebek; Malin, Louk; Broskva, u Kámena, Křemena; Hraběta, Poupět; Mráz - Mráze atd.) 170 n.; některé zvláštnosti hláskové (Vůjtěch, Malýpetr, Zerzavý, Holaj, Oubrecht, Harazim, Balnoha atd.) 171 n.; — o českých příjmeních původu cizího 172 n.; — o příjmeních srbocharvátských, bulharských, dánských 170, švédských 169 n.

přílebský 195

případně, **sp.** možná, snad 60
přípony; stávají se podstatným jménem (-ismy, -enky a pod.) 65 n.

příposlouchávati 39

příslípek 141

příslotek 141

příslovce, **přísluvečné** určení; kupení příslovci v „Tváří plné světla“ od A. C. Nora 16; kladení jich na nesprávné místo ve větě, na př. Tak dobrou tresku ještě Ewald nejedl, spr. E. ještě nejedl, a pod. 88, jejich náklad se stěhoval rychle na podlahy výtahů, spr. se rychle stěhoval, a pod. 157 n.; přísluvečné určení někdy chybně m. doplňku (dojatě stál, spr. dojat, očarováně pozoroval, spr. očarován) 159, o psaní příslovců (nakonec atd.) v. pravopis, jakož i jednotlivá hesla

příslovi; Nouze naučila Dalibora housti, výklad 180 n.

přistati; **přistáli**, **sp.** přistáli 90

přístavek těsný (čárka se neklade) a přístavek volný (čárka se klade) 52 n.; přestávka ve výslovnosti při přístavku volném 53, 54 n., samostatný přízvuk přístavku volného 53,

54 n.; někdy může mít přístavek
platnost obojí (To je náš soused
pan Vávra, ale i To je náš soused,
pan Vávra) 54 n., při přívlastku je-
den je přístavek vždy volný (přišel
k nám jeden soused, pan Vávra) 54,
55; kupení přístavků v „Tváři plné
světla“ od A. C. Nora 17

přítom = zároveň; jinak při tom 42
přívěsek, nespr. přívěšek 90

přívlastek; kupení volných přívlastků
a A. C. Nora (v „Tváři plné světla“)
16; strojené přívlastky u M. Mata-
sa (žákovské diváctvo, řidičské za-
neprázdnění, barový poklesek, tvá-
řové směny, a pod.) 61; jeho místo
ve větě: hoch se podíval na hvězda-
mi posetou oblohu, spr. na oblohu
posetou hvězdami 157; přívlastek
odtržen od svého podstatného jména
(v tomť odvěký brání mu zákon,
a pod.) 192, 193, 197, 202, 205, 208,
za svým podstatným jménem (ne-
stydatosti svrchovanou, a pod.) 192,
197, 210; nevhodné připojení vztažné
věty k volnému přívlastku (obna-
žuje ložiska pryskyřice, schované
v pisku po staletí, ze které se teď
dělají...) 88; v. čárka, shoda

přizvisko; z něho se vyvinulo příjmení
141, 142, 148

přizvuk; u přístavku volného a těsně-
pseudonym 141 [ho 53, 54 n.]

pstroček, etymol. 129

puš (?) stě., snad puž, houb. 128

pýchavka, houb. 121

R

Rada, etymol. 168

Radba, etymol. 172

radio, radiotelegrafie 156

Radoch, etymol. 83

Randa, etymol. 173

reálka, etymol. 3; dř. věcnice 3

regenschori, skloň. 103, 104, 106, lid.
regenschör 105

rektor „správce školy“ 3; etymol. 6, 31

Remiš, etymol. 83

repetice, od repetice 205

rez, slc. hrdza 122

rezek, rejsek, rezka, dial. = ryzec,
Rigi, skloň. 102 [houb. 122]

Rimini, skloň. 102

riviéra, nespr. riviera 63

robka 39

Romof, etymol. 170

rostliny; lidové názvy rostlinných
částí a společenstev ze Vsetínska
43 n., 66 n.; výklady o jménech rost-
lin 106 n., 175 n.; rostliny méněcenné
se označují jako „kozí, kraví, husí.
hadí, koňské“ a pod. 120

rozdělovací znaménka v citování 18 n.;
jinak v. čárka, pomlčky, uvozovky,
vykřičník

rozhodně, spr. jistě, najisto 60

rozkazovací způsob; v příjmeních jako

Vyhnis, Zákrejs, Osol sobě a pod. 164

rozkládka, rostl. 67

rozkošnictvo 196

rozkrík = rozkríknutí 39

rozkutálet se; peníze se rozkutá-
lí, rozpráh 39 [spr. -lejí 63]

rozšumnělý, spr. rozšumělý 63

rozverný = rozpustilý, divoký 210

rožďí, rožeří, rostl. 67

ruměnek, nespr. růměnec 161

Rütli, skloň. 102

růže, etymol. 178

rydz, rýdzik, slc. = ryzec, houb. 122

rytmus, nespr. rythmus 137

ryzec, houb., etymol. 121 n., dial. ry-

ryzí, ryzí zlato 121** [sec. ryzík 122]

Ř

řeč přímá; užívat uvozovek a ne po-
mlček 42 n.

ředitel 4 n., 33; ředitel a řiditel 4 n.,
ředitel titul, řiditel, kde je souvislost
se slovem řiditi 6, 32, proto také
l. řiditelný, řiditelnost než ředitelný
(tak Pravidla) 6

ředitelka, zastar. ředitelkyně; ředitel-
ský, ředitelství 53, ředitelna 53, 21,

Řehák, Říha, etymol. 167 [22]

Římané, gen. Říman 195

řísa, rostl. 66

řváněk 204

S

s, předl.; instrumentál se spojkou s
n. bez ní (može s ní lomcuje, spr.
jí, hraje si mohutným hákem,
spr. s mohutným hákem, a pod.) 88,
nesprávně se vynechává u zvrat-
ných sloves, jako je na př. netajil
se ani drobnými neúspěchy,
spr. s drobnými... 158; s/z, předl.;
s kolegou se studii, spr. ze 63, loď
dostává vítr s pravého boku, spr.
z, neuhýbá mu s cesty, spr. z,

kapitán zašel z můstku do kabiny, spr. s 90 n.; sleviti z něčeho, spr. s něčeho 212; s počátku, spr. z počátku 162

s/-z-, předp.; schudlá, sestárlou, sesiloval, setlelé, spr. zchudlá, zestárlou, zesiloval, zetlelé, svadlých, spr. zvadlých 63, zkomírá, spr. skomírá 90, zkomírají, spr. skomírají 212, strhal by loď, spr. ztrhal, při slézání vodních vrchů, spr. zlézání 90, účastniti se, spr. zúčastniti se 162, zesýchal se, spr. sesychal se, zcvrkával se, spr. scvrkával se, seběhlo se, spr. zběhlo se 212
sadnica, sazenica, rostl. 67

sadovka, houb. 124

sám; aby i sebe sama přesvědčil m. sám sebe 42

sám a samotný (samotné ji schlo srdce, spr. jí samé a pod.) 40, 61

sám Bůh ví, kde a pod. 187

samo zřejmě, spr. ovšem, arci 60, Sanssouci, skloň. 102 [160

sborovna 21, 22

scvrkávati se; zcvrkával se, spr. scvrkával se 212

se; abys se, spr. aby ses 63

sebešikovněji, nespr. sebe šikovněji 42

sebou; nejdeš-li sebou, spr. spolu, také, s ostatními a pod. 158

semka(?) stč., houb., či zemka, zenser(o)vka, dial. houb. 122 [ka? 128 sestřině 147

sesychati se; zesýchal se, spr. sesychal se 212

sešit 23, 33; etymol. 26

Shejvalová, etymol. 172

sherry, skloň. 102

shoda; shoda přívlastku a přísudku při rozšířeném podmětu složeném z podstatných jmen v čísle množném a v různém rodě: Přesto však musila být některá žita a jetele zaorány, nejlépe: Přesto však některá žita a jetele (n.: některá žita a některé jetele) musily být zaorány; shoda přívlastku s podstatným jménem: moji rodiče a sestra, má sestra a rodiče, má sestra a moji rodiče, a pod. 163; byly koně pryč, s párem koní, které (podle neživotných v „Tváří plné světla“ od A. C. Nora)

48; do stanice Ždírec, spr. Ždírec (v takových spojeních se skloňují obě slova) 62

si; kdybys si uměl, spr. kdyby sis uměl 161

skimmi, skloň. 102

skladba; o souměrnosti větných celků 45 n., 69 n.; v věta

skládky, rostl. 67

skloňování slov aguti 103, ahavi 104, alibi 102, arassari 105, Benghasi 102, brandy 102¹, Capri, Cincinnati 102, commis 103, 104, cyankali 102, dandy 103, 104, 105, 106, dementi 102, 106, efendi 103, 104, etui 102, 106, Fidži, flameri 102, Francouz 204, Gobi 102, grizzly 103, 105, hadži 103, 104, Haiti, harakiri 102, Helsinki 102², host 195, chianti 102, indri 103, 104, 105, já 63, 90, 161, jazyk 195, Jince 116, kadi 103, 104, kali 102, kauri 102¹, khaki 102, kivi 103, 105, kolibri 105, kostel 190, kuli 103, 104, léto 63, lori 103, 105, maki 104, 105, manžel 60, 63, Marcel 63, Mississipi 102, mufti 103, 104, můj 63, Náci a Muci 103, národ 190, okapi 103, 105, 105 n., on (jeho) 64 n., 90, 139, 161, pačuli 102, pekari 103, 104, 105, peri 105, 106, pony 103, 104, 105, popel 63, Portici, potpourri 102, práce 161, regenschori 103, 104, 105, 106, Rigi, Rimini, Rütli 102, Římané 195, sám 42, Sanssouci, sherry, skimmi 102, spahi 103, Stromboli 102, svůj 42, 63, synek 39, 42, sýr 190, (ten)týž 63, 161, tvůj 161, uakari 104, Uri 102, vari 104, Velasco 140, whisky 102¹, Zambezi 102; — do stanice Ždírec, spr. Ždírec (v takových spojeních se skloňují obě slova) 62; přidavných jmen přívlastňovacích (k slečnické postavě, spr. slečninu) 63; cizích jmen, obecných i vlastních, na -i, -y (harakiri, Stromboli, Maggi, Dolfi, Fanči, regenschori, dandy, pony a pod.) 101 n., zvl. 106; příjmení s koncovým -o (pan Stýblo, pan Vočadlo) mají ve vok. tvar týž (pane Stýblo, pane Vočadlo), a tak i pane Velasco n. i pane Velasku, nespr. Velasce 140; o některých zvláštnostech v skloňování příjmení (Nešpory - Nešpor; Nechoddomů -

Nechod'doma, Nechodom; Slunečka, Stehna; Barbor, Rebek; Malin, Louk; Broskva; u Kámena, Křemena, Mráze; Hraběta, Poupět a pod.)
 Skočdopole 164 [170 n.
 skomíratí, nespr. z k o m í r a t í 90, 212
 skorbut, etymol. 83
 Skovajsa 164
 skřotkova zelina, rostl., dial. = posed
 -ský, příp. u příjm. 163 [109
 sleviti; slevila byste z e svého cíle, spr.
 se 212
 sloh; v románu „Milovati“ od Milosla-
 va Matasa 57 n., v „Tváři plné
 světla“ od A. C. Nora 16 n., 36 n.,
 v románu „Kámen a bolest“ od Kar-
 la Schulze 110 n.; o slohu Jana Ev.
 Kosiny 189 n.; sloh starých písem-
 ností (podle archivu vodňanského
 a jindřichohradeckého) 76 n., 93 n.;
 soutěž na nejlepší slohovou práci (na
 námět „Učím se šetřit“) 138; v.
 stylistika
 slojík = vrstva 204
 slova; opakování slov pro zesílení 36,
 198, 203; nová slova tvořená J. E.
 Kosinou 192, 193, 196, 201 n., 204;
 slova složená, v. složeniny; v. též
 cizí slova
 slovesné podstatné jméno; kupení těch-
 to jmen 137; po předložce k ve vý-
 znamu „co lze učinit“ a pod., nespr.
 (nezí k poznání, spr. nelze ho
 poznat, změnil se k nepoznání,
 toho bys nepoznal a pod.) 158
 slovesné vazby a jmenné vazby 57 n.,
 137
 sloveso; kupení sloves v „Tváři plné
 světla“ od A. C. Nora 17; síla a
 barvitost sloves, t. 38 n.; nemístná
 záliba v trpných tvarech slovesných
 (Při těchto pokusech jsou pozná-
 vány novoty; Proto jsou výkony
 ve společném rozhovoru zkoumány
 a po zodpovědění sděleny, a pod.)
 137; kladení slovesa až na konec
 věty 192, 193, 197, 205; v. časování,
 infinitiv, kondicionál, přechodník,
 rozkazovací způsob
 slovník; souvislejší výklady slov 1 n.,
 21 n., 82 n., 106 n., 117 n., 175 n.;
 zpráva ze Slovníku jazyka českého
 114 n.
 složeniny; neobvyklé složeniny u M.
 Matasa 61

Smitka, etymol. 174
 smldka, smldie 117**
 smrčí, smrčí a pod., rostl. 68, 68*
 smrž, houb. 117; etymol. 123, 179; dial.
 smrha 123; též smrč, smrček 123
 smýknouti někým, nespr. s n ě k ý m 88
 šahula, slc. = křemenáč, houb. 119
 snaženství 191
 snět, mask., fem., rostl. 44
 současnost; současnost v minulosti se
 vyjadřuje praesentem, nikoliv per-
 fektem (bylo možno jen těžko určit,
 kdo měl větší radost, spr. má) 159
 souvětí; podřadné, jeho stavba 46 n.,
 69 n.; složitá souvětí Jana Ev. Ko-
 siny 197 n.
 souvisící, nespr. související 63
 spahi, skloň. 103
 s počátku, spr. z počátku 162
 spojky; opakování spojky ve vedlej-
 ších větách souřadné spjatých 52;
 táž spojka v několika větách pod-
 řaděných (Vybízel je, aby se vždy
 snažili, aby byli dobrými občany a
 pod.), neobratné 70 n.; dvě podřadící
 spojky těsně vedle sebe znějí ne-
 hezky 73 n.
 spouštět; 3. pl. spouští, spr. spouš-
 tějí 161
 srbocharvátská příjmení na -lč 170
 srnka, dial., houb. = druh lošáka 128
 srovnání; u s r o v n á n í s, spr. proti
 Staněk, etymol. 168 [čemu 60
 startér, nespr. s t a r t e r 161
 stařík; staříkovy hodiny, rostl. 66
 stel, rostl. 67
 stíhačky, nespr. s t i h a č k y 161
 stoje, vstoje, nespr. v e s t o j e 162
 stolice = katedra 24
 stoprocentní 160
 stpiče, stč. „paprsek kola“, etymol. 121
 streček, stroček, dial., houb. 129
 Stromboli, skloň. 102
 strápe, slc. strapce = kuřátka, houb.
 střela, pův. = šíp 179, 180 [123
 střída, etymol. 22 n., 23⁵; třída a stří-
 student, etymol. 8 [da 23, 33
 stupánek 204
 stylistika; o souměrnosti větných cel-
 ků 45, 46 n., 69 n.
 s ú č a s t n í t i se, spr. zúčastniti se 162
 suřčák, etymol. 170
 suchomeť, slc. 188
 superlativ; kladení zájmena ukazova-
 cího, lid. (robí se jen to nejnutnější)

40, předpokládal to nejlepší, spr. měl nejlepší mínění 62
 surovitka, dial. houb. 122
 svať, svaťí, svaťbí, svaťbí, svaťati, svaťba, etymol. 84
 svaťba; zvyky při slovanské svaťbě 84
 Svatoš, etymol. 168
 svědomí 19
 svoboděn, 'neženatý', spr. svobodný 160
 svůj, zájm.; užil svojí roby, spr. své 42, se svojí osobou, spr. svou 63;
 vokalisování předložek: ke své m. k své 42
 synek 39, pl. synci 42
 sýr, gen. sýra 190
 syrojed(ka), houb., etymol. 122
 syrovinka a pod., dial. houb. 122
 systém, nespr. system 161

Š

-š, příp.; v příjmeních, jako Antoš, šarapatizna 204 [Beneš atd. 83
 šáší, rostl. 67
 šavle, rostl. 44, 66
 ščetky, stč., štětky = kuřátka, houb. Šebek, etymol. 167 [123
 šéf, nespr. šef 161
 šíp 178, etymol. 179 n.
 šípek, etymol. 178 n.
 škamna, etymol. 25
 škola; etymologické výklady jmen souvisících se školou 1 n., 21 n.
 škola 30, 31, 32, 33; etymol. 1 n.; stč. = synagoga 2; obec. škola (Hus) = veřejná posluchárna 2
 školák = žák 8, 33; = filosof scho- školár = žák 8, 33 [lastik 84
 školník 32; stč. = žák, student 3, 8, 33, = učitel, školní odborník 3 n., 33, = školní zaměstnanec 4, 33; vrchní školník = rektor, správce škraboniti 202 [školy 3
 špenčí, rostl. 67
 špice, stč. špicé, 'paprsek kola', etymol. 121; špice, 'hrot', etymol. 121
 špička, houb., etymol. 121
 špinglovina, rostl. 67
 špitál 211
 štinčí, rostl. 67
 šuchomjat, etymol. 188
 šumný 39
 šupna, etymol. 116
 šusosmec, dial. 188
 šústí, rostl. 67

šušomat, — māt(-meta), slc. 188
 Švácha, etymol. 83
 Švédové; o jejich příjmeních 169 n.

T

-t, příp., zvl. v složeninách 188
 tabu; tabuové slovo 106
 tabule, 23, etymol. 24, významy 24, 31
 tabulice 204
 tajiti se; netajil se ani drobnými neúspěchy, spr. ani s drobnými... 158
 také, ve větě záporové spr. ani 159
 Tamele, etymol. 91 n.
 technika (polytechnika), etymol. 2, 31
 -tel, příp.; krácení kořeně samohlásky (ředitel, přispěvatel, třibitel a tělesenstvo 204 [pod.) 5 n.
 temněti; mraky temní, spr. temnější 90
 ten, zájm.; nesprávně se vynechává: i když Marek s Martou o věci mlčí, spr. o té věci n. o tom 40, nemůže představu zapudit, spr. tu představu 89, otázka páčila, spr. ta otázka 159; nesprávně se vynechává to: Maminka skutečně nemohla ani promluvit, když se dověděla, spr. když se to (n. o tom) dověděla, Šlo to pomalu a trvalo dlouho, spr. trvalo to, a pod. 159; — ve větách jako Nevíte, kdo tady prodává - tyhle(ty) ahojky? a pod. 20; — u superlativu (robí se jen to nejnutejnější) 40, (předpokládal to nejlepší, spr. měl nejlepší mínění, a pod.) 62; chybné opisy se zájmenem to a se zájmenem vztažným (on to je, který... zrobí, především to byl velebný pán, jenž vrtěl..., a pod.) 40
 tento; když se tento vracel, spr. když se krotitel... 62
 (ten)týž, zájm.; v tomtéž pivovare, spr. v témž, toutéž cestou, spr. touž, v tutéž hodinu, spr. v touž 63, tutéž věc, spr. touž 161
 těšiti se; něčemu, na něco (významový Thám, etymol. 91 n. [rozdí] 212
 thema; tématu, spr. thematic 63
 tlumočiti, etymol. 19
 tlúš, houb. 127
 tma; byla tma, spr. bylo 159
 tmavěti; tma ví přesypy, spr. -vějí 90
 Tobíš, etymol. 83
 toito, rostl., etymol., slc. = máčka 106

ton. spr. tón 63
 tonina, spr. tónina 90
 trenovati, nespr. trénovati 161
 trní, rostl. 67
 trnkovati 202
 trochu, trošinku 156
 trpné tvary slovesné (Při těchto pokusech jsou poznávány... novoty, Proto jsou výkony ve společném rozhovoru zkoumány a po zodpovědění sděleny, a pod.) 137
 trše, stč., houb., snad *tvrze 128
 třebaže, spr. 10 n.
 třída, etymol. 22 n., 23⁵; střída a třída 23, 33
 tudíž; tudíž není důvodu, aby, spr. tedy, proto 60
 tuha 29; tužka 23, 33, etymol. 28 n.
 tvořiti; směs, která tvořila tajemství továren, spr. byla tajemstvím 160
 *tvrže, houb. 128; tvrz 'hřib' 128
 tvůj, zájm.; tvojí vinou, spr. tvou
 tyč(k)ovina, rostl. 67 [161]

U

-ů, příp. u příjmení 170, 170⁶
 uakari, skloň. 104
 ubývati; ubývá co m. čeho 41
 učedník = žák 8, 33
 učenec = žák 8, 33
 učitel 6
 učit se něco, spr. něčemu 158
 -ůj, příp. u příjmení (Havlůj) 170
 uška 147
 ukázati se; ukázala se býti marnou, spr. ukázala se marná 62
 uklídat se (B. Smetana), etymol. 34 n., 81 n., 130 n.
 -ula, příp., k označení žen a dcer 144
 ulice; psaní velikých písmen: Na příkopě, Na růžku, Na můstku, Ve smečkách, V jirchářích a pod. 116
 uličiti 191
 umělecké jméno 141
 universita, etymol. 3, 31
 -ura, příp. u příjmení 173
 určitě, spr. jistě, najisto, dojista 61, 90, 160
 určitý; zapření určitých rysů vlastních povahy, spr. některých, jistých 160
 Uri, skloň. 102
 usilovně; nejúsilovněji, spr. nejusilovněji 161

uskladněný, spr. uložený, složesobnost 196 [ný 40
 úspěti m. mítí úspěch 61
 u srovnání s, spr. proti čemu 60
 ušvarnit 197
 -ův, příp. u příjmení 170
 uvozovky v řeči přímé 42 n.; pl. 92
 úzce, spr. blízce, těsně, důvěrně 60
 uznanlivě = s uznáním 39
 užiti, uživati čeho, nespr. co 65

V

-ův, příp. (mútev) 107***
 váciavka, houb. 129
 Vališ, etymol. 174
 vari, skloň. 104
 Vávra, etymol. 167
 vazby; lid. vazby osobní m. spis. neosobních (že ščudlek (= jetel) moc ubývá) 41, (venku již byla téměř tma, spr. bylo) 159; vazby jmenné m. slovesných v románu „Milovati“ od Miloslava Matasa 57 n., v jednom překladu 137; staré vazby u Jana Ev. Kosiny 191 n., 195 n., 201; ostatní vazby, mnohdy nesprávné, v. pod příslušnými hesly; v. též doplněk, genitiv, komparativ, superlativ, závdovcovati 195 [jméno, zápor věcnice = reálka 3
 Vech, etymol. 83
 Velasco, vok. Velasco (anebo i Velascu), nespr. Velasce 140
 Velich, etymol. 83; Velíšek, etymol. 83, veršoděj (= veršovec) 196 [174
 věřiti věc, nespr. na č 88 n.
 Ve smečkách (ulice) 116
 Vespalec, etymol. 172
 Vešek, etymol. 83
 věštbychtivý 61
 věta; souměrnost vět 45 n.; věta a myšlenka 45, 74 n.; věta hlavní, její postavení v souvětí podřadném 46 n., oslabování věty hlavní 49, 49*, 50; věta vedlejší v souvětí podřadném 69 n., stupně závislosti 69 n., o hromadění závislosti 70 n., 71*, o vedlejší větě vložené 71 n.; chybné věty vztahné m. vět hlavních, v. zájmeno; v. souvětí
 větrník, rostl., lid. = máčka 108
 vinák, nespr. viník 162
 Viskup, etymol. 172, 172⁷
 viseti, 3. pl. visí, nespr. visejí 139
 V jirchářích (ulice) 116

Vlach, etymol. 166, 168
 vléčn ý, spr. vlečný 90
 vlha, etymol. 179
 vlky, rostl. 66
 vlněnka, houb. = ryzec kravský 127
 vokalisování; předložek: ve které, ze které m. v které, z které, ve městě m. v městě, ke své obraně m. k své 42, ku které, ku stavbě, ku konci, spr. ke 63, ku břehu m. ke 42; nadměrné vokalisování předložek u Jana Ev. Kosiny 193, 195, 201, 204, 208; — předpon: odejel, spr. odjel 63, 90, otevírá, spr. otvírá 90
 vokatrice, houb. 129
 vokativ osobních jmen s koncovým -o 140
 Volf, etymol. 142
 Vovorský, etymol. 172
 vpravo, nespr. v pravo 63
 v případě potřeby, nespr. 160
 Vratsezase 164
 vrátýč 128
 vrchní školník 3
 vršák, rostl. 44, vršíčky, vršky, vršáčky, rostl. 66; vršek, rostl. 44
 vstoje, stoje, nespr. ve stoje 162
 však, sp.; kam se klade, sejde-li s jinými příklonkami (taji však se mu dech, spr. tají se mu však, a pod.) 88
 vyhlížeti; tak to vyhlíželo, spr. vypadalo, dopadalo 40; vyhlíželi sklesle, spr. vypadali, tvářili se 60, přítel však vyhlíží tak divně, spr. vypadá, hledí 90
 Vyhnis, etymol. 164
 vyhoštěn, spr. vyhoštěn 212
 vychlastat 39
 vyjímati se; (hlasy) vyjímaly se dobře, spr. zněly, působily 40
 vyjížďka, spr. vyjižďka 63
 vyjmouti; vyjmul, spr. vyňal 63
 vykazovati; její obličejíček vykazoval všechny znaky, spr. ukazoval, měl 40
 vykřičník; Jak hezky se sedělo vedle tatínka a maminky, a pod., spr. s vykřičníkem, 158
 vyloučen; je vyloučeno, aby, spr. je nemožné, nelze myslit a pod. 60
 výlučně (výlučně kostlivci, spr. jen samí kostlivci, výhradně k.) 60

výlučný (výlučná podmínka, spr. nezbytná, nevyhnutelná) 60
 vypínač, spr. vypinač 90
 vyrábí se předměty, spr. -bějí 90
 výraznina 61
 vyřvát, spr. vyřvat 42
 vystupňovávat 137
 využít něco, spr. něčeho 158

W

whisky, skloň. 102¹

Y

-y, příp. cizích slov, jich skloňování (sherry, dandy) 101 n.

Z

za cenu; za cenu života, nespr. 160
 začít s čím 41; začít s vařením, spr. vařit, a pod. 62, 88
 zájem pro astronomii, spr. o astronomii 158
 zájmeno; chybné kladení zájmena vztahného m. zájmena ukazovacího anebo m. jiné vazby (Dutý kašel pronikal až k uším rodičů, kteří se vytrhovali ze spánku, spr. a oni... n. takže se...) 41, (udělal si spoustu náčrtků, z nichž největší počet vykazovaly, a pod., m. a nejvíce bylo těch, a pod.) 60, 62 n., (stačil stihnout loď, která se hned nato odstrčila, spr. a ta..., a pod.) 88, (Jezdec, kterému se hochova obratnost líbila, se tvářil, spr. Jezdci se hochova obratnost líbila, ale přece jen...; Miloval vysoké komíny továren, kolem kterých chodil, spr. a chodil kolem nich; Přemáhal ostych před strýcem, který by se mu jistě vysmál, spr. neboť by se mu strýc jistě vysmál) 160; — chybné opisy se zájmemem vztahným ve větách jako on to je, který zrobí, především to byl velebný pán, jenž vrtěl hlavou, a pod. 40; — nevhodné připojení věty k přívlastku volnému (obnažuje ložiska... pryskyřice, schované v písku po staletí, ze které se teď dělají...) 88; — totéž zájmeno vztahné v několika větách podřaděných (Pídl se po knihách, které by ho poučily o problémech, které už dlouho zajímaly jeho mysl, a pod.), neobratné 70 n.; kupení vztahných zájmen 163 n.

zákampí 204
 Zákrejs, etymol. 164
 zákrsek, rostl. 67
 Zambezi, skloň. 102
 zamraziti někoho, nespr. někomu 88
 západně; západně od Islandu, m.
 na západ 90
 zápor; ve větě záporové se klade ani
 m. také 159; přijmení se záporkou
 ne- (Neruda, Nemrava a pod.) 169;
 slovo nechřest - chřest 177; v. ge-
 nitiv záporový, ničeho
 zářijový, nespr. záříjový 63
 zato; měli zato, že, spr. za to 42
 za účelem 60
 závorky; závorka je jen díl té značky
 (výraz v závorkách, nespr. v zá-
 vorce) 92
 zázrakotvůrce 61
 zběhnouti se; seběhlo se, spr.
 zběhlo se 212
 zbrusu (nový), nespr. z brusu 63
 zdáněčko 202
 zdáti se; doplněk je v nom., ne v instr.
 z důvodů, spr. pro 60 [41]
 zdvíhati, nespr. zdvihati 63
 zelenka, houb. 128, 129
 zemanka, dial. houb. = pečárka 128
 zeměna = země 196
 zesílil m. zesílel 42
 zesiloval, nespr. sesiloval 63
 zestárlou, nespr. sestárlou 63
 zhasl a zhasil 61
 z hloubi; žena zhloubi vydechuje,
 spr. z hloubi 212
 zhluboka, nespr. z hluboka 90
 zchudlá, nespr. schudlá 63
 zjevit se 39
 zkoušeti; ... se zkouší čerpadla, spr.
 -šeji 90

zlézati; při slézání vodních vrchů,
 zlostička 204 [spr. slézání 90]
 znamenati; výraz út znamenal
 rozčilení, spr. jevil r., svědčil o r. 60
 znedaleka 42
 zneklidněti; oči zneklidní, spr.
 -něji 42
 znesmělovati 137
 znovudobývaný 61, znovupřečtení 61
 zoustně, dial. 95
 zpěvárna 22, 32
 zplaněti; zázraky zplaní, spr. zpla-
 nějí 63
 z počátku, nespr. s počátku 162
 zpodstatňování; jmen přídavných
 (předpokládal to nejlepší, spr.
 měl nejlepší mínění n. pod.) 62; při-
 pon (-ismy, -enky a pod.) 65 n.
 zpytba 196
 ztrhati; strhal by loď, spr. ztrhal 90
 zúčastniti se, nespr. účastniti se
 162
 zvadlých, nespr. svadlých 63
 zvěřenstvo 196

Z

zák, etymol. 7 n., 31, 33
 zákovati 202
 žáruží, rostl. 68
 zásati se 195
 žebráci, rostl. 66
 ženkýl 195
 žhnouti; nežhnul, spr. nežehl 161
 žid, etymol. 8
 Žich, Žiš, Žišek, Žiška, etymol. 83
 žl(o)uták, dial., houb. 127
 žloutek, dial. žloudek 127***
 žlútek, pl. žlůtky; žlutka, pl. žlutky,
 houb. 127, 127***

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách, a to každého měsíce, vyjímaje
 prázdniny za roční předplatné 35 K, s pošt. zásilkou 36 K. Jednotlivá čísla jsou po 4 K.

Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména nakladatelství
 Šolcova a Šimáčkovo v Praze II, Spálená ulice č. 29. — Přihlášky předplatitelů
 reklamace nedodaných čísel a podob. vyřizuje jen administrace „Naši řeči“
 tamtéž.

Přejímají výtisky „Naši řeči“ ve větším rozsahu do jiných spisů lze jen se svo-
 lením redakce.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení poslejte
 odpovědnému redaktorovi dr. Jiřímu Hallerovi v Praze XVI. Xaveriova 1. Redakce
 odpovídá dopisem jenom na dotazy, ke kterým je připojena známka na odpověď.

„Naše řeč“, číslo 10. Dne 21. prosince 1944. — Vydává za III. tř. České akademie věd
 a umění v Praze nakladatelství Šolc a Šimáček, spol. s r. o. v Praze. Odpovědný
 redaktor prof. dr. Jiří Haller. Vychází 10krát do roka. Uživatelé novinových známek
 povoleno. „Dohlédací poštovní úřad Praha 25.“ Tiskil Pour a spol. v Praze I,
 Waldhauserova 17. Telefon 627-51-52.

